

Terveyttä

Tampereen luonnosta

Selvitys luontopääomasta saatavien terveys- ja
hyvinvointihyötyjen mahdollistamisesta

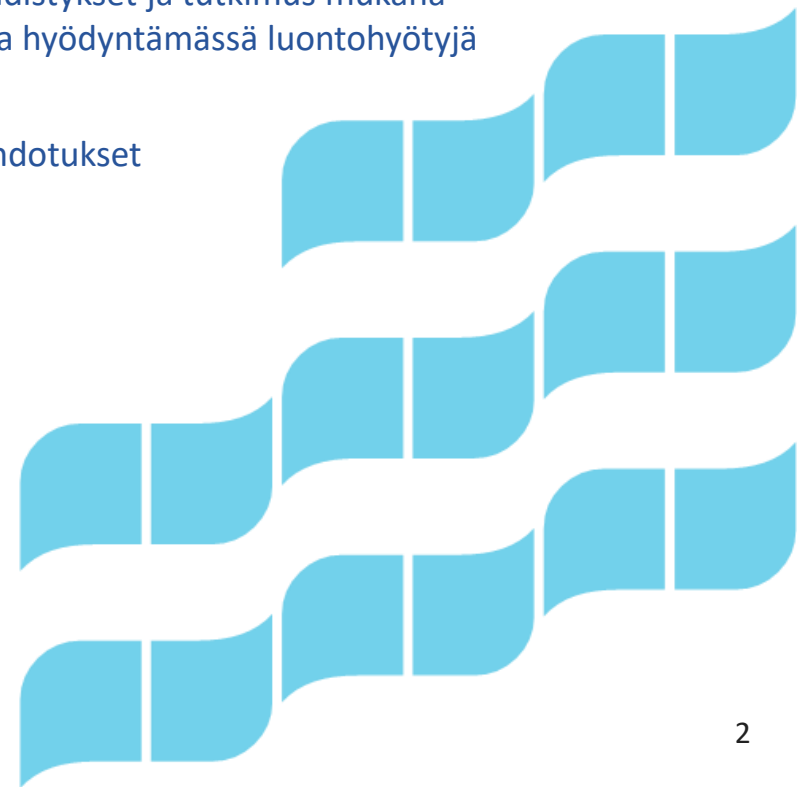
Sisälllys

Tiivistelmä: Terveyttä Tampereen luonnosta lukuisin eri tavoin

- 1) **Tausta:** Luonto liikuttaa, luonto elvyttää, luonto koskettaa (mikrobikosketus) ja luonto yhdistää (sosiaalinen)
- 2) **Selvitystyön yhteiskehittäminen**
- 3) **Tiedon tuottajat**
- 4) **Keskeisiä toimijoita**
 - Palveluiden käyttäjät
 - Palveluorganisaatiot
 - Palveluekosysteemi
 - Palveluyhteiskunta

- 5) **Keskeisiä toimia**
 - Helppo pääsy luontoon
 - Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä
 - Viherrakenteen turvaaminen
 - Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena

- 6) **Jatkotoimenpiteet**
 - Järjestöt, seurat, yhdistykset ja tutkimus mukana mahdollistamassa ja hyödyntämässä luontohyötyjä
 - Ideapankki
 - Jatkotoimenpide-ehdotukset

“Luonnon monimuotoisuus ja sen turvaamat ekosysteemipalvelut ovat perusta ihmisten hyvinvoinnille ja talouden kehitykselle. Ekosysteemipalvelut, kuten esimerkiksi ruoantuotanto, tulvien säätely, eroosion ehkäisy ja luonnon virkistyskäyttö, ovat elintärkeitä niin paikallisella kuin globaalillakin tasolla. Erilaiset ekosysteemipalvelut pitävät kaupungit elinkelpoisina.”

[Linkki: Biodiversiteetti, terveys ja talous -tutkimus](#)

“Ihmisen immuunipuolustusjärjestelmä hyötyy altistuksesta esimerkiksi maaperän mikrobeille ja vahvistuva immuunijärjestelmä suojaa sairauksilta. Psyykkistä hyvinvointia taas voi lisätä jo pelkästään oleskelu viheralueilla.”

[Linkki: Biodiversiteetti, terveys ja talous -tutkimus](#)

“Tarvitaan tutkimusta, kehittämistä, pilotointia eri kohderyhmien parissa. Yhteistyötä ja verkostoitumista. Hallinnollisten rakenteiden ja ohjauksen kehittämistä. Kansainvälistä yhteistyötä.”

– Selvitystyöhön osallistuja

Terveyttä Tampereen luonnosta lukuisin eri tavoin

Tiivistelmä

Tampereella ja Tampereen seudulla hyödynnetään luonnon monimuotoisuutta erilaisilla tavoilla, mikä parantaa ihmisten terveyttä. Tässä työssä selvitettiin runsaslukuista toimijakenttää sekä tärkeitä toimia, joilla edistetään luonnosta saatavia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia.

Selvityksessä tarkasteltiin eri **toimijoita** suhteessa niiden tarjoamiin palveluihin, palvelukokonaisuuksiin ja palveluiden käyttäjiin. Palvelujen käyttäjiksi nähtiin monin tavoin segmentoitavia ihmisiä tai asukkaita, järjestöjä ja työntekijöitä kaupungissa. Tutkimuksessa tunnistettiin myös erilaisia hyötyjiä, hyödyntäjiä ja niitä, jotka mahdollistavat luontohyötyjen toteutumista. Roolit vaihtelevat riippuen toiminnasta, yhteistyöstä ja tarjolla olevista palveluista.

Tässä selvityksessä Tampereen kaupunki nähdään pääasiassa mahdollistajana luonto-hyötyjen toteutumiselle.

Selvitykseen kootut **toimet** ovat erilaisia hankkeita, kehitys-ohjelmia, kaupungin omistamien kehitysyhtiöiden tai hallinnoimien organisaatioiden tarjoamia palveluita sekä eri palvelualueiden päivittäistä työtä monimuotoisen luonnon säilyttämiseksi sekä terveys- ja hyvinvointihyötyjen takaamiseksi ja lisäämiseksi tamperelaisille. Toimet jaoteltiin neljään eri teemaan:

- 1) Helppo pääsy luontoon
- 2) Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä
- 3) Viherrakenteen turvaaminen ja 4) Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena.

Tätä selvitystyötä täydennettiin järjestöjen, seurojen, yhdistysten, seurakuntien, tutkimuksen ja koulutuksen kanssa jatkotoimenpiteitä yhteiskehittäen.

Yhteiskehittämisen tuottama tieto koottiin osaksi työn neljää eri teemaa.

Helppo pääsy luontoon tarkoittaa esimerkiksi erilaisten asukkaiden tarpeiden huomioimista saavutettavuuden ja esteettömyyden näkökulmasta. Se tarkoittaa myös turvallisten, monimuotoisten luontoreittien ja niiden opastuksen kehittämistä ja kunnossapitoa mikä mahdollistaa matalan kynnyksen pääsyn luontoon niin fyysisesti kuin henkisesti. On myös tärkeää tehdä näkyväksi toiminta, jota tehdään asukkaiden luontosuhteen vahvistamiseksi.

Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä tarkoittaa siirtymistä niin ajatuksin kuin teoin luonnon monimuotoisuuden tuhoamisesta sen ennallistamiseen. Tarpeelliseksi nähdään kehittää uudenlaista eläin- ja luontosuhdetta ja myös vahvistaa maaperään ja luontoon liittyvää ymmärrystä ja kunnioitusta, esimerkiksi palsta-

viljelyn näkökulmasta. Koetaan myös tärkeäksi opettaa kaikkia tamperelaisia luonnosta saatavien terveysterveysten hyödyntämiseen, jopa oppivelvollisuuden tai työyhteisöjen viikottaisten ilmastokävelyiden muodossa. Luonnossa virkistäytymistä halutaan tukea mm. varustelainaamotoimintaa kehittämällä ja lähiluonnon tarjonnasta viestimällä.

Viherrakenteen turvaaminen liittyy rakennetun ympäristön ja luonnon suhteeseen ja ottaa kantaa kaavoitukseen, ympäristön laatutekijöihin sekä vihreämpää ja monimuotoisempaa kaupunkiympäristöä varmistaviin toimiin.

Tietoa toiminnan ja päätöksenteon tueksi keskittyy luontotiedon rakenteisiin ja viestintään sekä kestävän kehityksen koulutuksen ja tutkimuksen edistämiseen luonnosta saatavien hyvinvointihyötyjen edistämiseksi. Keskiöön asetettiin uudenlaisen yhteistyön tarve, joka mahdollistaisi tälle eri verkostojen ekosysteemille uusia tapoja toimia yhdessä.

Tausta

“Luonto liikuttaa, luonto elvyttää, luonto koskettaa (mikrobikosketus) ja luonto yhdistää (sosiaalinen).”

Ihmisten terveys on vahvasti kytköksissä luonnon monimuotoisuuteen. Biodiversiteetti vaikuttaa sekä suoraan että välillisesti terveyden kaikkiin osa-alueisiin, fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Luonnon monimuotoisuuden suojelussa kaupunkien rooli ja kaupunki-luonnon merkitys on kasvanut. [Linkki biodiversiteetti, terveys ja talous -tutkimukseen](#)

Tämän selvitystyön tavoitteena on Tampereen luonnon monimuotoisuusohjelman (LUMO-ohjelman) toimenpiteen 106 toteuttaminen, mikä tarkoittaa sellaisten mahdollisuuksien selvittämistä, joiden avulla luontopääomasta saatavia hyvinvointi- ja terveyshyötyjä Tampereella parannetaan. LUMO-ohjelmaan on koottu Tampereen kaupungin toimet luontokadon ehkäisemiseksi. [Linkki Lumo-ohjelmaan](#)

LUMO-ohjelman lisäksi Tampereen hyvinvointisuunnitelmassa on asetettu tavoitteita liittyen luonnon hyvinvointivaikutuksiin, kuten *“luonnon hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ja otetaan paremmin huomioon suunnittelussa, kaavoituksessa ja rakentamisessa.”* Suunnitelmassa on tunnistettu myös erityisesti tukea tarvitsevia väestöryhmiä ja keskeisiä hyvinvointiin liittyviä haasteita.

Hyvinvointi ja terveys nähdään tässä selvitystyössä läpileikkaavina hyötyinä, joita ei tarkastella erillään toimijoiden tai toimien suhteen. Voidaan kuitenkin todeta, että hyvinvointi on terveyttä laajempi käsite ja niitä saattaa olla jatkossa tarpeen tarkastella erillään.

Selvitystyön yhteiskehittäminen

“Verkostoituminen ei ole uusi asia, mutta edelleen hyvin tärkeä asioiden edistämiseksi. Sille tarvitsee tarjota aikaa ja foorumeja.”

Terveyttä Tampereen luonnosta -selvitys jatkotoimenpidelistauksineen toteutettiin loka- 2022–huhtikuun 2023 välisenä aikana Tampereen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yksikön vetämänä kaupungin eri palvelualueiden ja muiden oleellisten sidosryhmien yhteiskehittämisen prosessissa. Tämä selvitys sisältää kuvauksen keskeisistä toimijoista, toimista ja jatkotoimenpiteistä tamperelaisten luonnosta saamien terveys- ja hyvinvointihyötyjen lisäämiseksi.

Toimijoita ja toimia kartoitettiin kahden kyselyn, neljän dialogin ja kahden yhteiskehittämistyöpajan avulla. Yhdessä tuotettua ymmärrystä ja edelleen siitä kiteytettyä konkreettista dokumenttia validoitiin ja täydennettiin monialaisen asiantuntijatiimin yhteistyössä.

Työ vastaa tarpeeseen ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkitystä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja tutkia potentiaalisia verkostoja, joita tarvitaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Seuraavilla sivuilla on kuvattuna selvitystyön kokoaman tiedon tuottajat eli yhteiskehittäjät, jotka ovat antaneet tärkeän panoksensa yhteistyöhön ja sitä myötä tämän työn sisältöön.

Jotta luonnon monimuotoisuudesta saatavat hyvinvointi- ja terveyshyödyt lisääntyvät tulevaisuudessa, toivomme yhteistyöhön mukaan erilaisia sidosryhmiä, esimerkiksi järjestöjä, tutkimushankkeita, yrityksiä, yhdistyksiä ja palveluiden käyttäjiä. **Varmistetaan, että luonto liikuttaa, elvyttää, koskettaa ja yhdistää tulevaisuudessakin!**

Tiedon tuottajat

“Hyvinvoinnin edistämisen tehtävä on kunnilla – sen takia se on niin läpileikkaavaa!”

Kaupunkiympäristön palvelualue	Elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue	Sivistyspalveluiden palvelualue	Konsernihallinto	Tytäryhtiöt
Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka	Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka	Perusopetus	Strategiayksikkö	(Tampereen Infra)
Ympäristönsuojelu	Tredu, Tampereen seudun ammattiopisto	Kulttuuri, Työväenopisto	Kaupunkimarkkinointi	Tilapalvelut
Viheralueet ja hulevedet		Hyvinvointi, osallisuus, yhteisöt ja yhdenvertaisuus		Ekokumppanit
Terveydensuojelu				
Yleiskaavoitus				

Monimuotoista yhteistyötä monimuotoisen luonnon tuottamien hyötyjen edesauttamiseksi

"Mukaan yhteistyöhön tarvitaan ehdottomasti erilaisia järjestöjä, seuroja, yhdistyksiä, tutkimus ja koulutus."

Tiedon tuottajina järjestöjen, seurojen, yhdistysten, tutkimuksen ja koulutuksen näkökulmista toimivat keväällä kyselyyn vastaten ja/tai jatkotoimenpiteitä kasvokkaisessa työpajassa pohtien AhlmanEdu, Green Care Finland ry, Hämeen ammattikorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Kurpitsaliike ry, Lions Club Tampere / Kaukajärvi, Luonnonvarakeskus LUKE, Mielen ry / Mielenreittihanke ja Mielen Avoin Opisto, Mielenterveysomaiset Pirkanmaa – FinFami ry, Museopalvelut – Pirkanmaan maakuntamuseo, Naistenkartano ry, Pyhiinvaellus Tampere / Diakonia ja yhteiskuntavastuu Tampereen ev.-lut. Seurakunnat, Tampereen seudun Työllistämisyhdistys Etappi ry / Luontopolkua eteenpäin -työpaja, Tampereen Taivaltaijat ry. (Suomen Ladun jäsenyhdistys), Tampereen

yliopisto, Rakennetun ympäristön tiedekunta, Tesomaseura ry, Tunturikerho Kolbma ry ja Suomen Kielipolku SLI ry.

Lisäksi kokonaisuuden tuloksia arvioi Tamperelaisten ympäristöjärjestöjen verkosto, jonka tapaamisessa paikalla oli edustajia seuraavista yhdistyksistä: Pelastetaan Pitkäjärvi, Pelastakaa Kaukajärvi ry, Kangasalan luonto ry, Eläköön Eteläpuisto, Greenpeace, Luonto-Liitto, Pirkanmaan piirin luonnonsuojeluliitto, Puskiaisten moottoritieoikaisua vastustava kansanliike, Pirkkalan luonnonsuojeluyhdistys, Nokian Luonto, Heinäpuiston puolustajat ja Maan ystävät.

4)

Keskeisiä toimijoita

Kumppanuussuhteet sidosryhmäkartalla

"Olisi hyvä ymmärtää (paremmin) erilaisten kaupunkilaisten tarpeita ja tunteita, joihin vastata!"

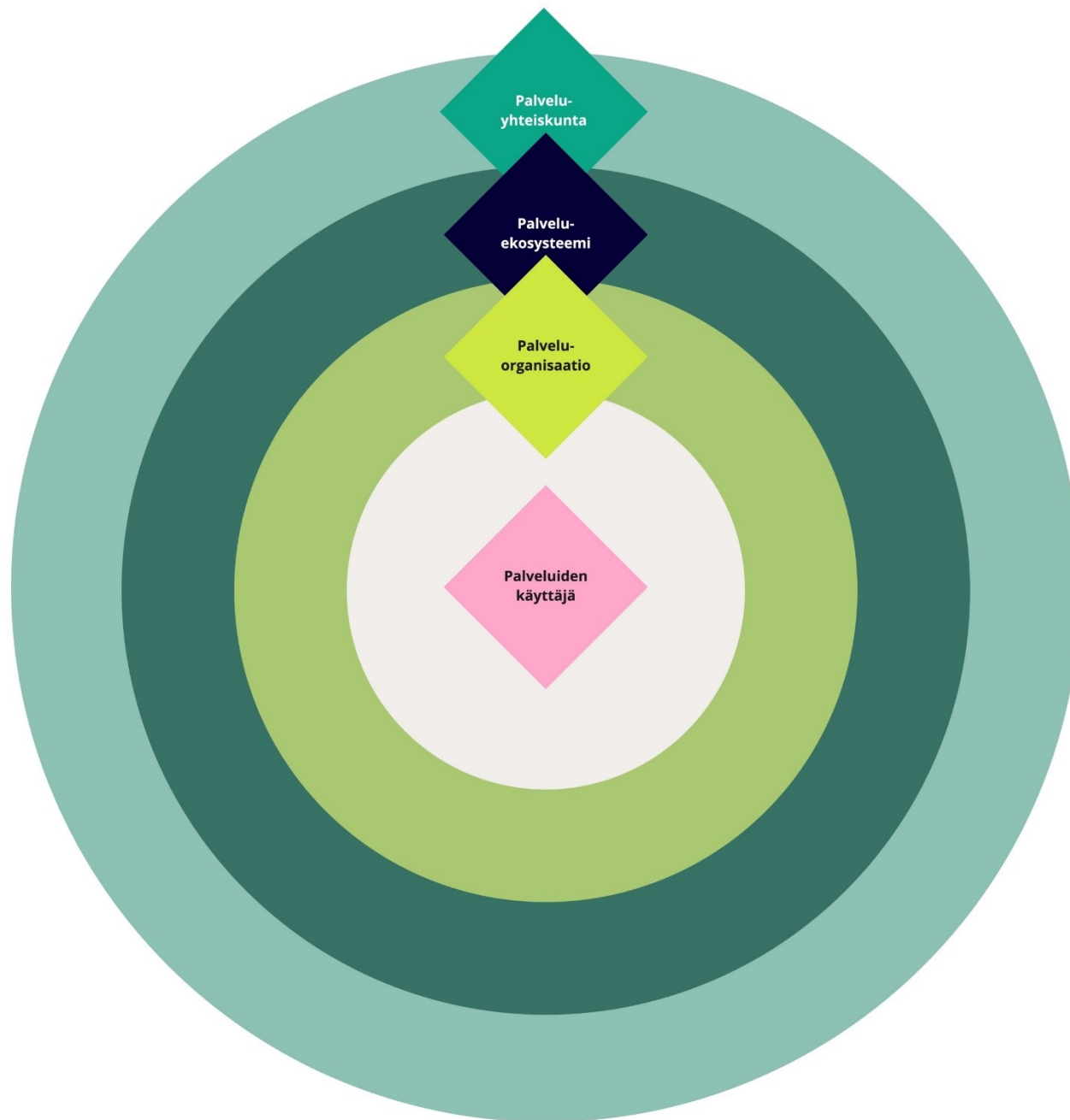
Selvitystyön aikana tunnistettiin yli 200 eri tahoa, jotka mahdollistavat luonnosta saatavia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia, hyödyntävät mahdollisuuksia tuottaakseen terveys- ja hyvinvointivaikutuksia tai hyötyvät luonnosta saatavista terveys- ja hyvinvointivaikutuksista.

Nykytilan selvitystyöhön osallistuneiden toimesta on määritelty erilaisia esimerkkejä keskeisistä käyttäjäryhmistä, joita ovat tamperelaisten asukkaiden lisäksi mm. taloyhtiöt, maahanmuuttajat, mielenterveyskuntoutajat, opiskelijat, perhepäivähoitajat ja yritysyhteisöt.

Kaupungin nähdään tässä selvityksessä toimivan organisaatiotasona, jonka eri palvelualueet (**kaupunkiympäristö, elinvoima ja kilpailukyky, sivistyspalvelut**) omilla toimillaan, hankkeillaan, kokeiluillaan ja vuorovaikuttamisellaan mahdollistavat tamperelaisten luonnosta saamaa terveyttä ja hyvinvointia.

Organisaatiotasolle nostettiin myös **hyvinvointikoordinaattori ja hyvinvointisuunnitelma**, joilla on merkittävä rooli toimia linkkinä Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointia edistävien tavoitteiden toteuttamisessa ja seurannassa.

Sidosryhmäkarttaa täydennettiin kyselyyn (maaliskuu 2023) vastanneiden järjestöjen, seurojen, yhdistysten, tutkimuksen ja koulutuksen edustajien perusteella.

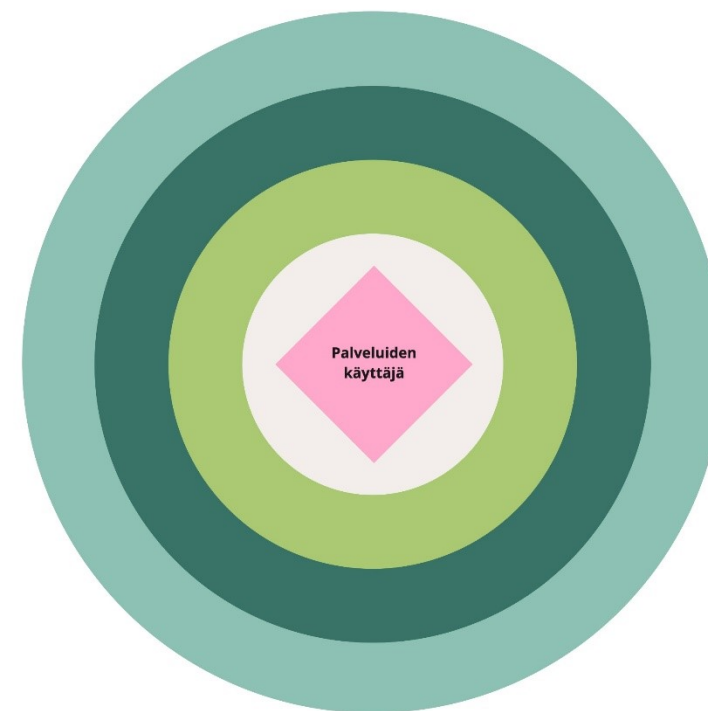

Palveluiden käyttäjä

*Kuka on keskeinen käyttäjä / kohde / asiakas?
Kenelle monimuotoinen luonto palveluna ajatellen tuottaa arvoa?*

Nykytilan selvitystyöhön osallistuneiden toimesta on määritelty näiden palvelujen keskeisimpiä käyttäjäryhmiä, joita tunnistetu parisenkymmentä. Esiin nostettiin erilaisten tamperelaisten asukkaiden lisäksi mm. taloyhtiöt, maahanmuuttajat, mielenterveyskuntoutujat, opiskelijat, perhepäivähoitajat ja yritysyhteisöt.

Terveyttä ja hyvinvointia edistävistä palveluista hyötyvät lukuisat kohderyhmät. Palveluiden käyttäjien profilointi toimii palvelujen käyttäjälähtöisen kehittämisen lähtökohtana, etenkin kun pohditaan millaista arvoa ja hyvinvointihyötyä eri palvelut käyttäjilleen tuottavat.

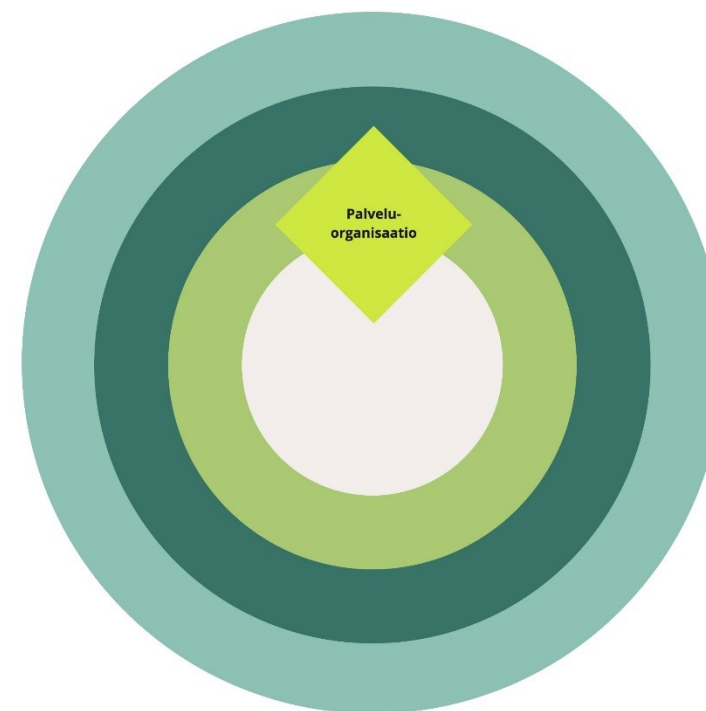

Palveluorganisaatio

Mitkä muut tahot vastaavat käyttäjälle syntyvästä arvosta tai mahdollistavat (luonto)palveluja ja palvelukokonaisuuksia?

Kaupungin palvelualueet (kaupunkiympäristö, elinvoima ja kilpailukyky, sivistyspalvelut) luovat palvelut mahdollistavan palveluorganisaation, joka varmistaa että kaupunki kehittyä asukkaidensa etua valvoen ja heidän hyvinvointiaan edistäen. Tässä hyvinvointikoordinaattorilla ja hyvinvointisuunnitelmalla on kokoava rooli sote-alueen hyvinvointia edistävien tavoitteiden toteuttamisessa ja seurannassa.

Tärkeä osa palveluorganisaatiota koostuu kaupungin tytäryhtiöistä, joista esim. Ekokumppanit, Tampereen kaupungin Infra ja Tilapalvelut nähdään merkittävinä mahdollistajina palvelujen suunnittelijoina, toteuttajina ja kehittäjinä.

Palveluekosysteemi

Ketkä määrittelevät, luovat, tuottavat ja laajentavat palveluja? Ketkä ovat mahdollistamassa parhaimman kokemuksen ja arvon syntymisen eri sidosryhmille?

Kaupungin mahdollistamaa infraa sekä sen tuottamia palveluita hyödyntävät monet toimijat, jotka muodostavat omia palveluekosysteemejään. Arkista luonnossa liikkumista edistetään sekä yhdistysten, järjestöjen että kaupungin omien yhtiöiden toimesta. Selvitykseen on tunnistettu sekä ihmisten terveyttä- ja hyvinvointia edistäviä järjestöjä, että esimerkiksi luonnon monimuotoisuus- ja lajijärjestöjä. Luonto kytkeytyy myös laajalti sivistykseen ja elinikäiseen oppimiseen.

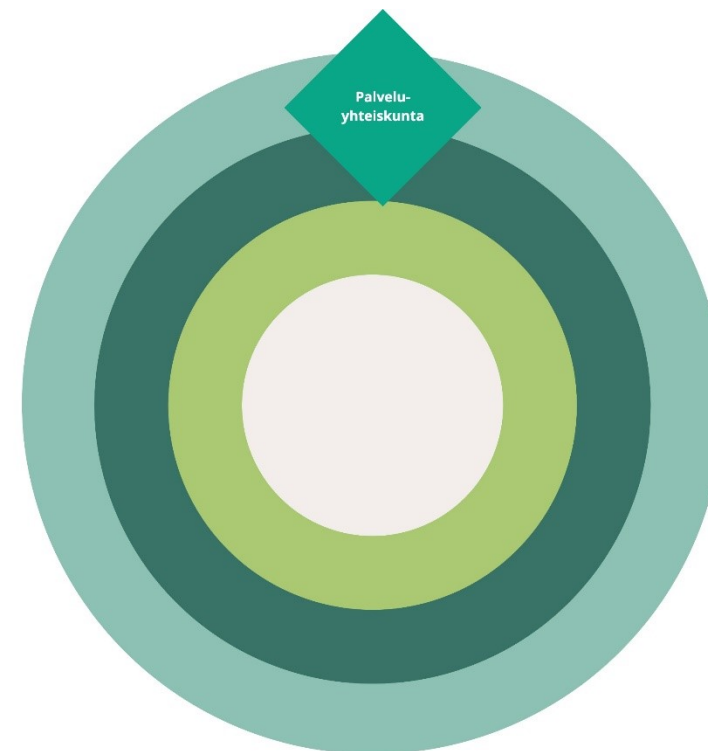

Palveluyhteiskunta

*Millaisia vaikutuksia palvelulla on yhteiskuntaan?
Mitkä tahot yhteiskunnassa mahdollistavat keskeisen toiminnan?*

Palveluyhteiskunnan kestävä kehitys ohjataan eri ministeriöiden, valtuustojen linjauksilla ja päätöksillä. Monet luonnon monimuotoisuuden ja ihmisten hyvinvointiin liittyvät strategiset tavoitteet tukevat ja täydentävät toisiaan.

Kaupunkia suunnitellaan kaupunkilaisia kuunnellen ja tavoitteellisista toimista ja niitä perustelevasta tutkimuksesta viestitään ymmärrettävästi. Luonnosta saatujen hyvinvointihyötyjen tutkimus on myös tärkeä osa hyvää päätöksentekoprosessia, jotta resursseja kohdistetaan kestäviin arvoihin nojaten.

5)

Keskeisiä toimia

Kaupunki hyötyjen mahdollistajana

*"On mahdollistajia luonnon monimuotoisuudesta,
ja sitten on niitä, jotka yrittävät saada ihmiset hyötymään luontohyödyistä."*

Kaupunki toimii merkittävimpana mahdollistajana kaupunkilaistensa luontoon pääsyssä, etenkin kokonaiskuvaa tarkasteltaessa. Eri palvelualueisiin kytkeytyvät palveluekosysteemit varmistavat kaupungin strategian ja linjausten mukaisen kestäväen toiminnan, jatkuvan infran kehittämisen ja kunnossapidon, sivistys- ja koulutuspalvelujen monipuolisen, matalan kynnyksen tarjonnan sekä tarkoituksenmukaisen markkinointi- viestinnän.

Eri toimijoita yhdistävät samat tavoitteet, ja myös samantyyppiset haasteet näihin tavoitteisiin pääsemisessä. Kokeiluista ja piloteista kertominen ja viestiminen eri kanavissa auttaa edistämään oppien jakamista, mikä tuottaa uusia yhteistyömahdollisuuksia.

Tunnistimme selvitystyön aikana lähes 50 nykyhetkessä tapahtuvaa toimea, jotka edistävät luonnosta saatuja terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Toimet on ryhmitelty aiemmin esiteltyihin teemoihin;

- **Helppo pääsy luontoon**
- **Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä**
- **Viherrakenteen turvaaminen**
- **Tieto päätöksenteon tukena**

Toimien listauksen lisäksi seuraavilla sivuilla on esimerkkejä kuhunkin teemaan liittyvistä toimista.

Helppo pääsy luontoon

“Kaupungin palvelut luonnon hyödyntämiseen olisi saatava matalalla kynnyksellä – turvallisesti ja saavutettavasti.”

Tampereella luonto on lähellä. Kaupunkilaisten luontoon pääsyä pyritään edistämään mm. seuraavin tavoin:

- Luontoreitit (luonto-, retkeily- ja ulkoiluverkko-sivustot, ohjatut ulkoilureitit, kaupungin ympäristö- ja luontoluotsipalvelu, mielenterveystoimijoiden mielenpolut, seurakuntien hiljaisuuskävelyt)
- Opiskelijat ulos luontoon opiskelemaan (Ekokipinän matkassa luontoon, yhteispeli), kuuntelee, aistii, tuntee luontoa (TREDU)
- Työhyvinvointi (TREDU)
- Henkilöstöpoliittiset toimet ja työhyvinvoinnin parantaminen pitkällä aikavälillä
- Kävelykokoukset ulkona (työyhteisöt)
- Kulttuurikävelyt kulttuuriperintökohteisiin, esim. muinaismerkeille
[Linkki muinaismuistot infoon](#)
- Luontoretkien järjestäminen

Tampereen (seudun) retkeilypalvelut kartalla

Outdoors Tampere -verkkosivusto kokoaa yhteen Tampereen luonto- ja retkeilykohteet, jotka ovat kaikkien tamperelaisten sekä Tampereella vierailevien käytössä. Verkkosivustolta voi selvittää luonto- ja retkeilykohteisiin liittyvät reitit ja palvelut, kuten melontareitit laitureineen, laavut ja eräkämpät. Useimpiin kohteisiin pääsee Nyssellä.

[Linkki: https://outdoorstampere.fi/](https://outdoorstampere.fi/)

Tampereen seudun ulkoilukartasta löytyy Tampereen kaupunki-seudun (Tampereen, Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Vesilahden ja Ylöjärven) maksuttomat luontokohteet, eli kaikki patikointireitit, uimarannat, nuotiopaikat ja muut retkeilyyn liittyvät palvelut ja kohteet yli kuntarajojen.

[Linkki: https://ulkoilutampereenseutu.fi/](https://ulkoilutampereenseutu.fi/)

Metsäretkelle luotsin kanssa

Jos ulos ei tule lähdettyä yksin, voi Tampereen luotsipalvelun kautta pyytää seuraksi liikunta- ja ympäristöluotsin, jonka kanssa voidaan ulkoilla, liikkua ja kokea uusia jaettuja elämyksiä. Luotsitoimintaa mahdollistavat vapaaehtoiset, jotka liikuttavat tamperelaisia niin metsäpoluilla kuin kulttuuriraiteilla.

[Linkki: https://www.tampere.fi/vapaa-aika-ja-harrastukset/liikkeelle-luotsin-kanssa](https://www.tampere.fi/vapaa-aika-ja-harrastukset/liikkeelle-luotsin-kanssa)

Mielenreittejä luontopolulla

Mielenreitti on Mielen ry:n ja Ekokumppanit Oy:n kaksivuotinen hanke, joka suunnittelee ja toteuttaa Tampereen lähiympäristöön mielen hyvinvointiin painottuvan luontopolun. Polun on tarkoitus olla valmis kesään 2023 mennessä. Polku tulee Tampereen Suolijärvelle ja se kannustaa pysähtymään kokemustarinoiden sekä toivon äärelle. Luontopolku mahdollistaa eri vuodenaikojen kokemisen, saattaen ihmisiä yhteen luonnossa sekä kannustaa merkityksellisiin kohtaamisiin ja vahvistaa yhteyttä luontoon, toisiin sekä omaan itseän.

[Linkki: https://mielen.fi/mielenreitti/](https://mielen.fi/mielenreitti/)

Mielipolku

Mielipolku on historiallisen Pitkäniemen sairaalan ranta-
maisemissa Nokialla kiertelevä luontopolku. Polun varrella on
mielikuvaharjoitteita, jotka tukevat rentoutumista ja mielen
elpymistä luontoympäristössä. Mielipolku ja sen harjoitteet
perustuvat tieteelliseen tutkimukseen, jonka mukaan luonto
vaikuttaa sekä mieleen että kehon toimintaan; verenpaine laskee
ja lihasjännitykset vähenevät.

Polku palvelee potilaita, omaisia ja henkilökuntaa, mutta se on
avoin myös kaikille kiinnostuneille. Tällä tavoin Mielipolku
toteuttaa lisäksi sairaalan pyrkimystä avautua ulkomaailmaan.

[Linkki: https://www.tays.fi/mielipolku](https://www.tays.fi/mielipolku)

Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä

"Luontomyönteisyyden kasvattaminen ei toteudu kaikissa perheissä, tässä kouluilla on tärkeä rooli"

Tamperelaisille on tarjolla monia tapoja vahvistaa ja kehittää luontosuhdettaan sekä sivistävien että aktivoivien palvelujen parissa:

- Luontokoulu Korento, luontoryhmät ja -kerhot päiväkodeissa ja kouluissa
- Kaupunki myöntää tukea luonnon monimuotoisuutta edistävään toimintaan ja hankkeisiin, esimerkiksi vieraslajitalkoot
- Osallistava luonnonhoito-opas (Villi vyöhyke ry)
- Eräteatteri ja ulkoilmassa pidettävät laulu/teatterikurssit (Tampereen seudun työväenopisto)
- Asukkaat permakulttuurin edistäjinä
- Virtaa-hanke (Tredun pajatoiminta)
- Kestävän kehityksen integroiminen kaikkeen koulutukseen (Kestävän kehityksen yksikkö, Tredu)
- Kestävyydenkasvatus, ympäristökasvatus, ekosivistys (Tampereen kaupungin sivistyspalvelut)
- Kaupunkilaisen osallistumismahdollisuudet oman ympäristön kehittämiseen (Linkki: <https://www.tampere.fi/osallistu-ja-vaikuta>)

Luontokoulu Korento

Tampereen luontokoulu Korento tukee varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulujen luonto- ja ympäristökasvatusta opetussuunnitelmien pohjalta. Koulussa toteutetaan ulkona oppimisen pedagogiikkaa.

Tampereen luontokoulu toimii aktiivisesti valtakunnallisessa Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitossa sertifioituna kehittämiskeskuksena, kuten myös alueellisessa Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmässä (PYY) ja paikallisessa Tampereen kaupungin Ekosivistys-tiimissä.

[Linkki: https://www.tampere.fi/luontokoulu-korento](https://www.tampere.fi/luontokoulu-korento)

Luontoon virkistymään vieraslajitalkoissa!

Vieraslajitalkoisiin osallistumalla pääsee luontoon virkistytymään ja yhteyteen luonnon sekä ihmisten kanssa. Vieraslajien torjuntaan tarvitaan asukkaiden ja erilaisten yhdistysten ja seurojen apua. Kaupunki kannustaa asukkaita ja yhdistyksiä osallistumaan vieraslajitalkoisiin sekä järjestämään niitä ja myöntää talkootukea toimijoille. Laaja-alaisella yhteistyöllä vieraslajien torjunta on tehokkaimmillaan ja vieraslajien leviäminen on mahdollista pysäyttää.

Tampereen kaupungin alueella muun muassa järjestöt ja yhdistykset järjestävät vieraslajitalkoita. Tampereen tapahtumakalenterista voi etsiä sopivia vieraslajitalkoita tai ehdottaa omaa tapahtumaa tapahtumakalenteriin.

[Linkki: www.tampere.fi/vieraslajit](http://www.tampere.fi/vieraslajit)

Osallistava luonnonhoito-opas

Opas kaupunkien luonnonhoidon ja osallisuuksien kehittämiseen on tehty siten, että se toimii työkalupakkina kaupunkien hallinnon edustajille ja asiantuntijoille, jotka haluavat edistää luonnonhoitoa ja asukkaiden osallisuutta kaupungeissa.

Oppaan avulla pyritään kohti nykyistä systemaattisempaa, avoimempaa ja jatkuvampaa lähiympäristön osallistavaa kehitystä. Oppaassa kuvataan toimintamalleja asukkaiden osallistamiseen lähiluonnon ja biodiversiteetin kehittämiseen. Kirjallisen tarkastelun lisäksi työtä varten on toteutettu demonstraatioita biodiversiteetin lisäämiseksi Tampereella Peltolammilla ja Multisillassa yhdessä asukkaiden kanssa.

[Linkki: https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-12/osallistava_luonnonhoito_opas_villi_vyohyke.pdf](https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-12/osallistava_luonnonhoito_opas_villi_vyohyke.pdf)

Osallistava luonnonhoito

Opas kaupunkien luonnonhoidon ja osallisuuksien kehittämiseen

Henkilöstön tyky- ja nuorten pajatoiminta

Tredun henkilöstön tykytoiminta panostaa retkeilyyn Tampereen monilla luontopoluilla. Tarkoitus on nauttia lähiluontokohteista yhdessä rennosti jutellen ja samalla kävellen. Kunto kohoaa ja mieli voi paremmin!

Tredussa myös järjestetään Virtaa-pajatoimintaa sekä omille opiskelijoille että yläkoululaisille. Opiskelijoille suunnatuissa pajoissa hyödynnetään eri ammattialojen monipuolisuutta harrastustoiminnassa.

[Linkki: https://www.tredu.fi/opiskelijalle/palveluja-opiskelijalle/virtaa-pajatoiminta/](https://www.tredu.fi/opiskelijalle/palveluja-opiskelijalle/virtaa-pajatoiminta/)

Tampereen seudun työväenopiston toiminta

Syväsvivistys ja kestävä kehitys elämäntapana -hankkeessa Tampereen seudun työväenopistossa on tutustuttu ekososiaalisen sivistyksen ja syväsvivistyksen arvoihin sekä viety niitä käytäntöön. Opiston uusiksi arvoiksi valittiin syksyllä 2022 ihmistenvälisyys, kohtuullisuus ja seuraamustietoisuus, joiden avulla kuljetaan kohti kestävyyttä. Arvojen viemistä käytäntöön kokeiltiin pilottikursseilla, joista yksi oli Käsityön taiteen perusopetuksen Värjäystä luonnonväreillä. Opiskelijat värjäivät lankoja ja kankaita sekä suunnittelivat ja valmistivat tekstiiliteoksia seuraamustietoisuutta pohtien. Luonnonväreillä värjääminen on hidas prosessi, joka antoi tilaa rauhalliseen yhdessäoloon ja hienoihin keskusteluihin elävän tulen äärellä Näsijärven rantakallioilla.

Eräteatterikurssia on järjestetty Seitsemisessä, jossa tehdään teatteriohjaaja ja kirjailija Juha Hurmeen johtama pieni vaellus, jonka aikana Hurme pitää miniluentoja taiteesta ja luonnosta. Osallistujat pääsevät tekemään pieniä esityksiä estradina metsän kaunis näyttämö.

[Linkki: https://www.tampere.fi/tampereen-seudun-tyovaenopisto](https://www.tampere.fi/tampereen-seudun-tyovaenopisto)

Valokuvaaja Ulla Tujula

Viherrakenteen turvaaminen

"Maankäytön suunnittelussa aktiiviset sidosryhmät ovat pystyneet vaikuttamaan suunnitteluun"

Tampereen LUMO-ohjelma tähtää tamperelaisille monimuotoisesti kukoistavan kaupunkiluonnon turvaamiseen. Ympäristönsuojeluyksikkö koordinoi LUMO-työtä.

Yleiskaavassa määritetään alueelliset viheralueetemat ja näiden laatutekijät, kuten melu ja hiljaiset alueet viheralueilla. Yleiskaavatyöllä on suuri vaikutus seudullisten viheraluekokonaisuuksien turvaamisessa ja suunnittelussa.

- Tulevaisuudessa kaavan tavoitteiden toteutumista voisi edistää myös muita väyliä pitkin kuin asema-kaavamuutoksin (esim. aluekohtaiset suunnitelmat)
- Aluekohtaiset tavoitteet vaativat poliittista tahtotilaa, jotta resurssit saadaan kohdistettua
- Yleiskaavan määräyksiä konkretisoitava läpileikkaavasti, jotta eivät jäisi korulauseiksi
- Kaavamääräyksillä vaikutetaan mm. kaupunkihiljaisiin alueisiin huomioimalla meluntorjunta
- Viherkertoimella turvataan viherrakennetta ja edistetään sopeutumista ilmastonmuutokseen
- Turvallisuus, vehreys yms. teemat suunnitteluun kaavoituksen näkökulmasta
- Havainnollistetaan kaupunkilaisille kartalla, kuinka toteutuu 300 metrin etäisyys viheralueeseen (Ympäristöministeriön ja WHO:n suositus)

Pirkanmaan uusi vaihemaakuntakaava

Pirkanmaa on edelläkävijä, sillä se on maakunnista ensimmäinen, joka on laatinut luonnon monimuotoisuusohjelman.

Voimassa olevaa maakuntakaavaa päivitetään kahden teeman osalta: Elonkirjo ja energia.

Teemoilla tuetaan pirkanmaalaisen luonnon monimuotoisuutta sekä vahvistetaan edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella.

Valmisteilla oleva Pirkanmaan vaihemaakuntakaava koskee asukkaita ja muita osallisia. Kaavaa valmistellaan kolmen vuoden ajan. Se on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa vuonna 2024.

[Linkki: https://kaava.pirkanmaa.fi/](https://kaava.pirkanmaa.fi/)

Tampereen seudun rakennesuunnitelma

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040 tarkoittaa kaupunkiseudun ydinalueen kehittämisen tavoitteet pitkällä aikavälillä. Siinä esitetään asuntorakentamisen ja palveluiden painopisteiden sekä liikennehankkeiden toteuttamisen vaiheet vuoteen 2040.

[Linkki: https://tampereseutu.fi/tulevaisuus/rakennesuunnitelma-2040/](https://tampereseutu.fi/tulevaisuus/rakennesuunnitelma-2040/)

Kantakaupungin vaiheyleiskaava

Yleiskaavatyössä etsitään kaupunki- ja luonnonympäristöön sekä liikenteeseen ratkaisuja, jotka tukevat ilmastonmuutokseen sopeutumista ja sen hillintää sekä edistävät luonnon monimuotoisuutta.

Vaiheyleiskaavatyö koskee kantakaupungin aluetta ja sen koko kaava-alueella koskevat sisällöt ovat ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja viherympäristön ja vapaa-ajanpalveluiden kehittäminen.

[Linkki: https://www.tampere.fi/kaupunkisuunnittelu/kaupunkiymparisto-uudistuu/kantakaupungin-vaiheyleiskaava-valtuustokausi-2021-2025](https://www.tampere.fi/kaupunkisuunnittelu/kaupunkiymparisto-uudistuu/kantakaupungin-vaiheyleiskaava-valtuustokausi-2021-2025)

Viherkerroin

Viherkerroin kuvaa alueen vihertehokkuutta. Viherkertoimella pyritään edistämään etenkin tonttien vehreyttä ja tarjoamaan vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa edellytetty viherkerroin. Se muodostuu elementeistä, joilla on edullinen vaikutus ympäristöönsä. Viherpintojen merkitys korostuu kaupunkirakenteen tiivistyessä ja ilmastonmuutokseen sopeuduttaessa.

Viherkertoimen keskeisimpänä tavoitteena on viherrakenteen turvaaminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, etenkin hulevesien kannalta. Viherkertoimen käytöllä voidaan myös vaikuttaa ekosysteemipalvelujen turvaamiseen sekä pihojen laadun parantamiseen.

[Linkki: https://data.tampere.fi/data/fi/dataset/tampereen-viherkerroin](https://data.tampere.fi/data/fi/dataset/tampereen-viherkerroin)

Viherpihalta terveyttä ja hyvinvointia (KOTA-hanke)

KOTA-hankkeessa (Kohti tervettä aikuisuutta) tutkittiin päiväkodin viherpihan vaikutus lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Toteutetut päiväkodin viherpihat monipuolistivat lasten ihon mikrobistoa, mikä voi suojata yleistyviltä immuunijärjestelmän häiriöiltä. Lisäksi lasten leikki ja liikkuminen monipuolistui ja koettu hyvinvointi lisääntyi viherpihoilla. KOTA-tutkimusryhmä suosittelee mikrobiympäristöltään luonnonmukaisten viherpihojen rakentamista päiväkoteihin. Viherpiha todennäköisesti vähentää immuunijärjestelmän häiriöiden riskiä ja lisää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

KOTA-hankkeen tulosten perusteella esitetään, että kaupungit, kunnat ja yksityiset toimijat rakentavat päiväkoteihin viherpihoja lasten terveyden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Ihanteellisia ovat bakteeriyhteisöltään metsänkaltaiset materiaalit, joiden kulutuskestävyys on hyvä. [Linkki lisätietoon](#)

Tahmelan päiväkoti

Tahmelan päiväkodin pihasta suunnitellaan mikrobiystävällistä. Pihan toteutuksessa tullaan käyttämään mahdollisimman paljon kasvillisuutta ja luonnomateriaaleja. Puiden lisäksi pihalle istutetaan marjapensaita, ketokasveja ja kukkia. Istutuslaatikot mahdollistavat päiväkotilaisten viljelyharrastuksen ja pihan suunnittelussa on huomioitu vesileikit. Päiväkodin on tarkoitus valmistua elokuussa 2025.

[Linkki: https://www.tampere.fi/ajankohtaista/2022/12/07/uudesta-tahmelan-paivakodin-pihasta-suunnitellaan-mikrobiystavallinen](https://www.tampere.fi/ajankohtaista/2022/12/07/uudesta-tahmelan-paivakodin-pihasta-suunnitellaan-mikrobiystavallinen)

Kaupunkiviljely- palstat

Tampereen 4H-yhdistys hallinnoi ja vuokraa kaupunkiviljelypalstoja eri puolilla kaupunkia. Palstaviljelyalueita on yhteensä 14, joista löytyy yhteensä 800 vuokrattua viljelypalstaa. Palstojen koot vaihtelevat 20m² ja 200m² välillä. Alueella suositaan luonnonmukaista viljelyä.

Yksivuotiset palstat vuokrataan yhdeksi kasvukaudeksi kerrallaan. Monivuotista palstaa voi viljellä niin kauan kuin haluaa. Edullisten viljelypalstojen kysyntä on kovaa ja niitä jonotetaan jopa vuosia.

Palstaviljely ylläpitää viljelyosaamista, tuottaa puhdasta lähiruokaa edistäen näin ruokaturvaa, vahvistaa yhteisöllisyyttä, rikastaa monimuotoista kaupunkiluontoa ja tukee sekä mielen että kehon terveyttä ennaltaehkäisevästi.

[Linkki: https://tampere.4h.fi/viljelypalstat/](https://tampere.4h.fi/viljelypalstat/)

Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena

“Tarvitaan tietoiskuja hyvinvointihyödyistä eri tahojen käyttöön monimuotoisuuden edistämiseksi.”

Olemassa olevan, kerätyn tiedon hyödyntäminen läpileikkaavasti edellyttää tiedon jakamista ja jäsentämistä monialaisesti.

Hyvään päätöksenteon prosessiin sisältyy tutkitun tiedon käyttäminen ja sen tulkitseminen tavoitteita tukevien päätösten perustelemiseksi. Luonnosta saatavien hyvinvointihyötyjen todentaminen on hyvinvointivaltiolle yhteiskunnallisestikin tärkeää.

Tiedon ymmärrettäväksi tekeminen ja sen jakaminen oikeissa verkostoissa hyödyttää kaikkia osallisia ja parhaimmillaan mahdollistaa uusia näkökulmia, kytkyjä ja yhteistyömahdollisuuksia.

Yhteistä ymmärrystä luodaan myös johdonmukaisen viestinnän keinoin, tuoden koottua tietoa ja toimintaa näkyväksi. Hyvinvoinnin edistämiseen liittyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä viestiminen kuuluu kaikille osallisille, jotta tietoisuus muiden tekemisistä edelleen kasvaisi.

Luonto on esillä elinympäristöämme kestäväää kehittämistä ohjaavissa strategioissa hyvinkin eri rooleissa. Luonnon monimuotoisuuden eteen tehtävä työ mahdollistaa hyvinvointia tamperelaisille monella tavoin.

Ympäristön tila -raportti

Ympäristön tilan seuranta on erityisen tärkeää jatkuvasti muuttuvassa ja kasvupaineen alla olevassa kaupungissa. Ympäristön tilan seurannan avulla saadaan tärkeää taustatietoa muun muassa asukkaiden laadukkaan elinympäristön turvaamiseksi sekä luonnonsuojelun tavoitteiden edistämistä varten.

Ympäristön tila -raportti toimii kuntalaisten tietopankkina ja päätöksenteon tukena ohjaamaan ympäristöviisaisiin tekoihin. Raportin tietoja sekä esitettäviä kokonaisuuksia päivitetään jatkuvasti.

[Linkki: https://www.tampere.fi/luonto-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ympariston-tila](https://www.tampere.fi/luonto-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ympariston-tila)

Hyvinvointia tamperelaisille!

Tampereen kaupunki tukee asukkaidensa hyvinvointia eri tavoin. Tampereen verkkosivustolle on koottu erilaisia linkkejä palveluihin, neuvontaan ja tukeen, joiden avulla hyvinvointia edistetään kaupungissa.

[Linkki: https://www.tampere.fi/terveys-ja-hyvinvointi](https://www.tampere.fi/terveys-ja-hyvinvointi)

Polttopuut mittaroivat liikkujien määrä

Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueen kahdelle tieosuudelle on asetettu silmukkalaskurit, jotka mittaavat Kintulammille saapuvien autojen määrää. Aiemmin toteutetun kyselyn perusteella tiedetään, että yhden auton kyydissä alueelle saapuu keskimäärin 2,7 henkilöä. Noin 10 % kävijöistä saapuu alueelle muilla keinoin, eli busseilla, pyörillä tai kävellen.

Kävijämäärää on suhteutettu alueella vuosittain käytettyihin polttopuumääriin. Kävijämäärän ollessa noin 40 000 henkeä/vuosi on polttopuumenekki ollut noin 100 irtom³/vuosi. Koronavuosina kävijämäärä kasvoi noin 50 000 vuosittaisen kävijän haminoille ja polttopuumenekki kasvoi hieman yli 120 irtom³/vuosi.

Voimme laskea, että 1 irtom³ polttopuuta tarkoittaa noin 400 ihmisen käyntiä alueella. Keskimäärin puuta kuluu noin 1,75 klapia / henkilö, mikä tarkoittanee noin 1,5 litran maitopurkin kokaisen klavin kulumista/ henkilö/käynti. Käänteisellä laskentatavalla voimme seurata karkeasti myös muiden alueiden käyttöä polttopuumenekkiin perustuen.

Sola-hankkeen opit

Sola-hankkeen tavoitteena on kehittää edelleen yhteiskunnan sosiaalisen laadun seurantaan kehitettyä SOLA-laskentamatriisia ja suunnata sen painopistettä hyvinvoinnin vahvistumisen ja edellytysten mittaamiseen. SOLA-malli rakentuu neljästä kokonaisuudesta: sosioekonominen turvallisuus, sosiaalinen valtaistuminen, osallisuus ja yhteiskunnan eheys.

Laskentamatriisi pyritään laajentamaan kansalliseksi ja yhdistämään se verkkopohjaiseksi työkaluksi sähköiseen hyvinvointikertomukseen kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointijohtamisen tueksi.

[Linkki: https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/sola-yhteiskunnan-sosiaalisen-laadun-arviointi-hyvinvoinnin-vahvistaminen-ja-kustannukset/](https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/sola-yhteiskunnan-sosiaalisen-laadun-arviointi-hyvinvoinnin-vahvistaminen-ja-kustannukset/)

6)

Jatkotoimenpiteet

Järjestöt, seurat, yhdistykset ja tutkimus mukana mahdollistamassa ja hyödyntämässä luontohyötyjä

*“Tärkeää on ymmärtää **miten** yhteistyötä tehdään, pelkkä **mitä** -kysymysten pohdinta ei riitä.”*

Täydensimme tätä selvitystyökokonaisuutta järjestöjen, seurojen, yhdistysten, seurakuntien ja tutkimuksen näkökulmilla sekä kyselyn että työpajan avulla. Työpajan tuottama sisältö on kiteytetty tähän jatko-toimenpideoosioon. Yhteistyö eri sidosryhmien kanssa, yhteiskehittäminen kaupungin, hyvinvointialueen ja päättäjien kanssa nähdään yhä tärkeämpänä toimintatapana tulevaisuudessa muun muassa jatkotoimenpiteitä edelleen työstettäessä.

Järjestöillä, seuroilla, yhdistyksillä ja tutkimuksella on merkittävä rooli sekä mahdollistajina että hyödyntäjinä monimuotoisesta luonnosta saatavien terveys- ja hyvinvointihyötyjen edistämisessä. Monimuotoiseen luontoon liittyvää arjen työtä, tutkimusta, kehittämistä ja hankkeita toteutetaan laajalti erilaisin tavoin – usein lähellä ihmistä.

Luonnon monimuotoisuudesta saatavien terveys- ja hyvinvointihyötyjen näkökulmasta nähtiin oleellisena ymmärtää monien erilaisten käyttäjien laaja-alaisia tarpeita ja esteitä esimerkiksi luontoon pääsyssä. Esiin nostettiin varsinkin nuorten tavoittaminen ja ikäihmisten mahdollisuudet luontoon liittyen.

Kyselyn mukaan tarvitaan yhteisiä selkeitä käytäntöjä, pitkän aikavälin toimintaa asioiden arkeen jurruttamiseksi, olemassa olevan kunnossapitoa, uusien alueiden lisäämistä ja aktiivista mahdollisuuksien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä. Aiheeseen liittyvän tiedon, koulutuksen ja viestinnän oleellinen rooli nostettiin esiin monessa vastauksessa ja yhteiskehittämisen puheenvuorossa. Esimerkiksi jokamiehenoikeuksia (tai pikemminkin-velvollisuuksia) tulisi terävöittää erilaisille kohderyhmille.

Ideapankki

Terveyttä Tampereen luonnosta -selvitystyön, jatkotoimenpiteiden ideoinnin ja ehdotusten teon aikana esiin nousi lukuisia erilaisia ideoita ja jo tehtävää, eteenpäin kehitettävää, mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muokattavaa työtä, jonka toivotaan inspiroivan monimuotoisesta luonnosta saatavien terveys- ja hyvinvointihyötyjen tuottamiseen kaupunkilaisille.

Tähän on neljän eri teeman alle väljästi listattu erilaisten ideoiden kirjo erilaisten toimijoiden edelleen hyödynnettäväksi ja kehitettäväksi.

Ideapankki – Helppo pääsy luontoon 1/2

"Rakennettu retkeilyinfra ja hyvä polku- ja metsäautotieverkosto on erittäin tarpeellinen lähiseudun maastoissa retkeittäessä"

Helppo pääsy luontoon –teeman ideat ja huomiot liittyvät saavutettavuuteen, mielen hyvinvointiin ja järjestötoimintaan.

- Saavutettavuus julkisilla kulkuvälineillä, reittien merkintä, turvallisuus (lähinnä muiden käyttäjien ilkivalta ja häiritseväksi/uhkaavaksi koettu käytös)
- Helposti saavutettavan, mahdollisimman monipuolisen lähiluonnon säästäminen, turvalliset, siistit ja hyvin merkityt reitit, tiedottaminen ja opastaminen
- Liikuntareiteistä huolehtiminen ja rollaattorien, pyörätuolien ja kepeillä liikkuvien huomioiminen

- Ikäihmisten erityistarpeiden huomiointi
- Välinevuokrausmahdollisuudet (esim. kanootit, maastopyörät, lumikengät)
 - *käynnistetty museopilotti: tuoda varusteita kirjastoon & opastusvideot varusteiden käyttöön*
- Varustelainaamo kaikille; sään- ja vuodenaikojen mukaiset varusteet ja vaatteet luontokokemuksiin
- Monimuotoiset reitit (vrt. Pyhiinvaellusreitit)
- Lisää luontopolkuja Tampereelle
- Lisää luontopolkuja keskustaan

Ideapankki – Helppo pääsy luontoon 2/2

"Koulujen pihoilta peltilehmät pois, luontokokemus tilalle!"

- Kevyenliikenteen väylien ympäristöjen siistiminen turvallisemmiksi
- Kevyenliikenteen väylien ympäristöt monimuotoisimmiksi
- Luonto-kotiseuturetkiä (päiväkodit, koulut)
- Luontosuhteen vahvistaminen mahdollistamalla ihmisille aitoja, omakohtaisia kokemuksia luonnossa > "helppoja retkiä", kynnyksen madaltaminen
- Roskien keräys lähiluonnossa - "luonnon esteettisyys liittyy lähiympäristöön" > kaupungin järjestämiä kilpailuja, liikuntaseurojen kanssa
- Roskajuoksutapahtuma

- Roskapihdit kirjastoon
- Lumenluonti- ja haravointimahdollisuus
- Lainattavat puutarhavälineet
- Omalla esimerkillä toimiminen, kannustaminen kansalaisaktivismiin
- Moninaisten retkien, tapahtumien ja ryhmien järjestäminen luontoympäristössä; monilla on korkea kynnyks lähteä luontoon yksin tai ilman ohjausta
- "Hallitse itsesi luonnossa" -tapahtumia, esim. kiipeilyseurojen kanssa (vrt. Pyynikin näkötorresta laskeutuminen)

Ideapankki – Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä 1/2

"Jokamiehen oikeudesta jokamiehen vastuuseen!"

Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä - teeman ideat liittyvät vapaaehtois- ja talkootyöhön, eläin- ja luontosuhteen kehittämiseen (luontokosketus) sekä monipuolisiin luontovirkistysmahdollisuuksiin:

- Siisteystalkoiden isompi markkinointi > siivoamalla konkretisoituu se ikävä tuho, jota roskaaminen aiheuttaa
- Vapaaehtoistoiminta & omaehtoinen luonto-toiminta
- Talkootyön tukeminen (palkkio?)

- (Luonto)luotsit, toiminnan järjestäminen, kysely kuntalaisille mitä vapaaehtoistoimintaa haluaisi tehdä
- Uudenlaisen eläin- ja luontosuhteen kehittäminen
- Oppivelvollisuus / oppikokonaisuus liittyen luonnon terveysvaikutuksiin
- Lasten ja nuorten luontokokemuksen kehittäminen
- Ilmastokävely työpaikoilla 1 x vko

Ideapankki – Tamperelaiset luonnon monimuotoisuuden edistäjinä 2/2

"Lisää mahdollisuuksia inspiroitua monimuotoisista luontohyödyistä!"

- Kaupunkiviljelykulttuurin vakiinnuttaminen; ymmärryksen ja kunnioituksen kasvattaminen maaperästä ja luonnosta, palstaviljelyn puolesta
- Villiyrттien käyttö
- Luonnonmukainen kasvatuskierro
- Kesälampaat (vrt. Viljele ja varjele -hanke)
- Elämänkaariryhteisöjen kylät (vrt. Terve kylä Aitolahdessa)
- Hiljaisten paikkojen vaaliminen
- Adaptoi monumentti -toiminta

- Lähiretkien mahdollistaminen kaikille
- Avantouintipaikkoja Tohlopille ja Tesomalle
- Virkistysmetsistä (yhdessä) huolehtiminen koko kaupunkiseudun tasolla
- Eläimien käyttö niityillä
- Mehiläisten hoitaminen
- Lintuohjelma (vrt. Vancouver)

Ideapankki – Viherrakenteen turvaaminen 1/3

"Huoli on siitä, kuinka luonto kestää rakentamisen aiheuttaman rasituksen ja lisääntyvän väen."

Viherrakenteen turvaamista koskevat ideat liittyvät lähinnä rakennetun ympäristön ja luonnon suhteeseen, ympäristön laatutekijöihin sekä kaupunkiviljelyyn:

- Vaikuttaminen rakennetun ympäristön ja luonnon suhteeseen kaavoituksen keinoin
- Luonnonsuojelualueiden laajentaminen, puskurivyöhykkeiden kehittäminen
- Luonnon monimuotoisuuden tuhoamisen lopettaminen ja ennallistamisen aloittaminen
- Vesiluonnon huomiointi, rantojen suojelu ja rakentamatta jättäminen

- Hulevesien pidätys
- Enemmän viheralueita eli lisää maisemasuunnittelua kaupunkiin (viherkatot, -seinät, -niityt)
- Kattopuutarhoihin kannustaminen
- Omaan käyttöön muokattavien alueiden selvittäminen
- Korttelipuistojen kehittäminen erilaisten käyttäjien tarpeet huomioiden
- Lintujen, oravien, lepakoiden pöntöt, hyönteishotellit

Ideapankki – Viherrakenteen turvaaminen 2/3

"On pidettävä kaikilla mahdollisilla tavoilla huoli siitä, että nykyisillä ja tulevilla tesomalaisilla säilyy upea ja monimuotoinen luonto lähellä, jossa hoitaa terveyttään ja hyvinvointiaan."

- Ympäristön laatutekijöiden kartoitus ja seuranta (melu, reitit, saavutettavuus..)
- Puisto- ja piha-alueiden kehittäminen yhteisen hyvinvoinnin näkökulmasta (esim. Yksityisten pihojen käyttäminen "kummi-" tai ulkokaluste-esittelypihoina joita saisivat kaikki hyödyntää)
- Hautausmaat monimuotoisuuden edistäjinä
- Lahopuiden jättäminen, hoidon vähentäminen ja niityttäminen
- Ympärivuotisten "keitaiden" säilyttäminen

- Olemassa olevien puiden säästäminen
- Puiden istutus
- Puistopuiden lisääminen
- Nurmien poistaminen ja kasvillisuuden monipuolistaminen
- Asfaltin poisto
- Vieraslajien poisto
- Keinovalon säätely ja rajoittaminen
- Tiemelun vähentäminen

Ideapankki – Viherrakenteen turvaaminen 3/3

"Ehkä ihmisten kiinnostusta myöskin voisi herätellä uusien suuntien avulla, jotta kaupunkiviljelykulttuuri jotenkin saisi paremmin jalansijaa"

- Pyörä- ja kävelyalueiden lisääminen, autoilun rajoittaminen, yhteiskäyttöautojen kannustimet
- Kevyen liikenteen väylät monimuotoisiksi
- Lumensulatus-paikkojen kehittäminen dynaamisista istutuksien avulla
- Riittävän varjon tarjoaminen kesäaikaan
- Ulkoleikin sekä (ulko)liikuntamuotojen tuki ja kehittäminen
- Luontoon tehdyt etätyöpisteet

- Herkkien ryhmien pihojen parantaminen (lapset, nuoret, ikäihmiset ja erityisryhmät)
- Kaupunkiviljelyn ja lähiruokamahdollisuuksien parantaminen
- Lähiruokamahdollisuuksien parantaminen
- Kompostoinnin mahdollistaminen julkisilla alueilla
- *"Sellaisten palvelujen tarjoaminen, jotka toimivat jonkinlaisena turvallisena lauttana kaupunkimaailman ja luonnon välillä"*

Ideapankki – Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena 1/3

"Tietoisuuden lisääminen edellyttää parempaa tiedotusta!"

Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena - teeman liittyen nousee luontotiedon viestintä ja sen rakenteet, kestävän kehityksen tutkimus ja opetus sekä luonnon hyvinvointihyötyjen esiin tuominen:

- Luontotiedon rakenteet ja viestintä
 - "Viestintä on vuorovaikuttamista"
 - Tiedonkulun kanavat laajemmin käyttöön (infopinnat, Nysse, Wilma, Tampere sovellus)
 - Viestintä ratikkaan, ilmaislehtiin, Taysiin, tapahtumia kirjastoon eri kielillä, kouluihin, palvelutaloihin jne.

- Ymmärrettävä tiedotus ilmastonmuutoksesta ja siihen liittyvistä tarvittavista toimista (kenen vastuulla?)
- LUMO ohjelmatyön uutisointi, seuranta ja konkreettiset mittarit, osallistumismahdollisuuksien kehittäminen sekä jalkauttaminen kaavoitukseen ja päätöksen-tekoon
- Aktiivinen markkinointi ja tunnetuksi tekeminen
- Kunnallinen & kansainvälinen yhteistyö
- Rihmastoituminen & verkostoituminen

Ideapankki – Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena 2/3

"Kaupungilla on vahva rooli alueellisen luontohyvinvointinäkökulman vahvistamisessa"

- Ekosysteemipalvelujen uusi yhteistyö
- Palvelusetelit & kumppanuussopimukset järjestökentän kanssa
- Kestävän kehityksen tutkimuksen ja opetuksen kietominen osaksi arkista toimintaa (yhteistyöverkoston kokeilut & pilotit)
- Luontokokemuksen mittarointi (vrt. KOLU, Kokonaisvaltainen luontokokemus-mittari)
- Hiilijalan tai käden jäljen laskenta tuotteille ja teoille
- Oppivelvollisuus luonnon terveysvaikutuksista

- Kokonaisvaltainen terveysnäkemys HPP (Health Promotion Planning)
- SOTE-palvelujen näkökulman huomioiminen
- HVA:n sitominen yhteistyöhön oleellista
- Tutkimusta, kehittämistä, pilotointia eri kohderyhmien parissa
- Hallinnollisten rakenteiden ja ohjauksen kehittämistä
- Suunnittelemalla elonkirjolle, monimuotoisuutta huomioiden, opetus, tutkimusyhteistyö

Ideapankki – Tieto päätöksenteon ja toiminnan tukena 3/3

"Lähiluonnon merkitystä arjen kannattelijana ja monipuolisena ympäristönä kannattaisi tukea entistä enemmän."

- Jokamiehen oikeuksien ja retkietikettien ymmärrettäväksi tekeminen
 - kulttuuristen luontoarvojen välittäminen maahanmuuttajille (jokamiehen oikeudet, marjastus, sienestys, uinti, retkeily, liikunta ulkona)
- Asennekasvatusta: "Luonto kumppanina"
- Seikkailuterapian ja seikkailukasvatuksen lisääminen (vrt. Etapin luontopolut)
- Luontoympäristön merkitys työpajatyöskentelyssä

- Biodiversiteetiltään monimuotoisen luonnon estetiikan tutuksi teko
- Hyvinvointia biodiversiteetti-interventioilla biwe.fi
- Kasviot takaisin kouluihin
- Luonnon tuominen osaksi sisustusta / sisätiloja
- "Viheralue" -käsitteen päivittäminen
- *"Terveystyötyjen edistämistyö vaatii myös reflektointia, jonka kautta kokemuksellisuuden syvempi ulottuvuus mahdollistuu"*

Jatkotoimenpide-ehdotukset

"Tampere nyt vetovoimaisin kaupunki Suomessa – Tampereesta monimuotoisin kaupunki Suomessa!"

Jatkotoimenpide-ehdotuksia yhteiskehitettiin ensin kaupungin toimijoiden kesken yhteiskehittämisen työpajassa tammikuussa 2023 ja yhdessä järjestöjen, yhdistysten, seurojen ja tutkimuksen kanssa yhteiskehittämisen työpajassa maaliskuussa 2023.

Terveyttä Tampereen luonnosta jatkotoimenpide-ehdotusten jalostamista lähestyttiin työpajoissa muun muassa pohtimalla millaisia kriittisiä, nopeasti aloitettavia, rahoitusta vaativia tai pitkäaikaisia toimia tulisi asian kannalta edistää, millaisin roolein ja miten. Ehdotuksia suunniteltiin kysymysten kenelle, kenen kanssa, mitä, miksi, miten, mitä maksaa, kuka maksaa ja milloin avulla.

Lopuksi jatkotoimenpide-ehdotuksista keskusteltiin ja ne priorisoitiin kaupungin eri asiantuntijoiden kesken yhteisessä validointikeskustelussa. Tähän dokumenttiin on kiteytetty priorisoinnin tulos.

Jatkotoimenpiteet ovat nousseet koko prosessin yhteistyön tuloksena, niiden näkökulmista, jotka ovat osallistuneet. Kaikkia tässä dokumentissa esitetyjä ideoita ja jatkotoimenpiteitä voi vapaasti hyödyntää ja edelleen kehittää esimerkiksi yhteisesti eri toimijoiden kesken. Luonnon monimuotoisuuden ja sitä kautta terveys- ja hyvinvointi-hyötyjen edistäminen on eri toimialat ja sektorit läpileikkaavaa.

Luontokosketuksen edistäminen erilaisilla piholla

Lisätään erityisesti päiväkotilasten ja koululaisten mahdollisuuksia luontokosketukseen ja edistetään luonnon monimuotoisuuden lisäämismahdollisuuksia myös esim. yksityispihoilla ja -puutarhoissa

Erilaisten pihojen ja ympäristöjen luontokosketusmahdollisuudet ja -soveltaminen nähtiin oleellisena, suurempana kokonaisuutena, jonka konkreettisina jatkotoimenpide-ehdotuksina työskentelyssä kehitettiin mikrobiystävällisten päiväkotipihojen suunnittelun tuomista osaksi suunnitteluarkea, viljelylaatikoiden tuomista osaksi kouluympäristöjä sekä luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen kannustamista yksityispihoilla, kuten taloyhtiöiden, siirtolapuutarhojen ja yritysten kiinteistöjen alueilla.

Keskustelussa erilaisten ympäristöjen luontokosketuksen mahdollistamisesta ja soveltamisesta pohdittiin muun muassa, että tarpeita tähän liittyen on tullut esiin esimerkiksi sivistyspalveluissa palveluverkon suunnitteluun liittyen, ja tärkeää olisi kannustaa myös yksityisiä varhaiskasvatuksen tuottajia huomioimaan ympäristön

mahdollisuudet, ottaa tarpeet huomioon maan käytön kannalta ja ulottaa samaa ajatusta lisäksi senioriasumiseen ja -palveluihin. Olisi hyvä myös pohtia voisiko tällaista toimintaa kytkeä osaksi lapsivaikutusten arviointia terveysvaikutusten näkökulmasta.

Opetus- ja varhaiskasvatuksen suunnitelmissa on paljon aiheeseen liittyvää sisältöä, ja kouluissa on perustettu tai suunnitteilla esimerkiksi kouluniittyjä ja -puutarhoja, jotka olisi hyvä nähdä osana tällaista useamman toimijan ja toimialan mahdollista toimepidekokonaisuutta tulevaisuudessa.

Yksityispihojen osalta kannustaminen ja ohjaaminen vaativat suorien hyötyjen kuvaamista ja tuottamista asukkaille - ovat ne sitten terveys- ja hyvinvointihyötyjä, rahallisia säästöjä, tai mainetta ja kunniaa.

Mikrobiystävälliset päiväkotipihat suunnitteluohjeisiin ja osaksi suunnitteluarkea

Millaiset suunnitteluohjeet varmistavat mikrobiystävällisten pihojen suunnittelun?

Kenelle? Hyötyjinä lapset, perheet, päiväkotien henkilökunta, iltaja vapaa-ajan käyttäjät. Hyötyjänä ja hyödyntäjänä koko Pirkanmaan hyvinvointialue. Hyödyntäjinä ja mahdollistajina maisema-arkkitehti- ja arkkitehtitoimistot, rakennuttajat ja muut infran suunnittelutoimistot.

Kuka/Kenen kanssa? Mahdollistajana Tampereen Tilapalvelut Oy ja kaavoitus sekä KITIA. Oleellisena kumppanina myös tutkimus, Pirkanmaan hyvinvointialue ja lainsäädännön asiantuntijat.

Mitä? Jatkotoimenpiteenä päiväkotitoimintamallin laajentaminen ja vakiinnuttaminen – rakennusohjeet siihen, miten päiväkotien pihat voidaan rakentaa siten, että siellä on monipuolista luontoa ja mikrobistoa.

Miksi? Erilaisten tutkimustulosten perusteella mikrobi-altistus vahvistaa immunitettia, monimuotoinen luonto monipuolistaa esimerkiksi leikkiä ja muun muassa näiden kautta hyvinvointi lisääntyy.

Miten? Selvitetään ketkä laativat ohjeistuksia, kuinka niihin voidaan vaikuttaa ja millaiset ohjeistukset mahdollistavat suunnittelun arjessa.

Kustannus? Kustannuksia voidaan arvioida Tahmelan päiväkodin pihan rakentamisen perusteella.

Milloin? Tahmelan päiväkodin piha toimii pilottina. Pihan on tarkoitus valmistua vuonna 2025.

Koulupihat monilajisen luonnon ja ekosivistyksen mahdollistajina

"Raparperi pärjää hyvin ja ruohosipuli sekä lipstikka?"

Kuka / Kenen kanssa? Toimintaa mahdollistavat koulun toimintakulttuuri, ekosivistyksen asiantuntijat, Tilapalvelut, Infra, KITIA ja yhteisen tahtotilan omaavat suunnittelijat.

Kenelle? Hyötyjänä hoitoon sitoutuneet, suunnittelussa mukana olevat oppijat, rehtorit, opettajat ja koulun muu henkilökunta, jotka myös mahdollistavat toimintaa. Hyötyjinä ja hyödyntäjinä lisäksi pihojen ilta- ja vapaa-ajan käyttäjät.

Mitä? Pihoilla, kouluniityillä ja puutarhalaareissa viljeltävät erilaiset kasvit, joita voivat hoitaa oppijat ja vanhempainyhdistys osana oppimista.

Miksi? Terveys- ja hyvinvointihyödyt muun muassa mikrobialtistukseen liittyen. Ekosivistyksellinen hyöty, yhteisöllisyys, kustannustehokkuus pihojen hoitamisessa (vrt. esim. niityt tai nurmikko).

Miten? Esimerkiksi vanhempainyhdistyksen kanssa myös kesäaikaan hoidettavat viljelylaarit ja kouluniityt sellaisilla kasveilla, jotka pärjäävät hyvin myös omillaan. Otetaan oppia kokeiluista Järvensivun koulun koulupuutarhasta ja Kaukajärven kouluniitystä.

Kustannus? Kustannuksia voidaan arvioida Klassillisen lyseon sadepuutarhan budjetin sekä Järvensivun ja Kaukajärven koulujen hankkeiden kustannusten perusteella.

Milloin? Laajennetaan yhä useamman koulun pihaan jatkuvasti.

Yksityispihat osaksi kaupunkiluontoverkoston

”Tampereesta luonnoltaan monimuotoisin kaupunki Suomessa!”

Kenelle? Kaikille, joilla on oma piha; taloyhtiöt, yritykset, asukkaat, siirtolapuutarhat

Kuka / Kenen kanssa? Kaupungin toimijat (määritellään myöhemmin) yhteistyössä, kiinteistönomistajat vapaaehtoispuhjalta

Mitä? Yksityispihojen rakennusmääräyksiin kannusteita ja ohjeita luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi ja ylläpitämiseksi. Kiinteistönomistaja saa tiettyjä kannustimia tai vähennyksiä kun säilyttää tai lisää tontilla olevaa luonnon monimuotoisuutta.

Miksi? Kaupungin viherverkoston vahvistaminen yksityispihojen avulla – kulkuyhteyksiä ja elinpaikkoja eliöille ja kasveille.

Miten? Laaditaan opastusta, ohjeistusta ja kannustimia ja viestitään niistä. Palkitseminen, kannustaminen, vähennykset?

Kustannus? Toimenpiteen toteuttaminen edellyttää vastuutahoilta työaika sekä mahdollisen vähennys- tai palkitsemisjärjestelmän budjetointia.

Milloin?

Selvitetään aitojen ja oikea-aikaisten osallistumis- ja vaikutuskeinojen kehittämisen tarpeita ja mahdollisuuksia

Kuinka tunnistetaan osallistumiseen liittyvä potentiaali ja ollaan valmiita lähtemään yhteistyöhön?

Osallisuus nousi esiin tärkeänä aiheena. Työpajassa esitettiin jatkotoimenpiteiksi osallistavan luonnonhoidon oppaan konkretisointia, Asukkaat oman asuinalueensa asian-tuntijoina -työryhmää tai -paneelia sekä Yhteiskunnallista kävelyä (vrt. kaavakävely) aitona yhteistyönä. Validointikeskustelussa osallisuutta koettiin olevan tarpeen tarkastella kokonaisvaltaisemmin esimerkiksi asukaslähtöisten osallistumisprosessien tai -mallien kautta yksittäisten uusien osallistumisväylien sijaan.

Validointikeskustelussa nostettiin esiin osallistumiseen ja sen mahdollistamiseen liittyviä keskeisiä kysymyksiä osallisuus- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämisessä huomioitavaksi:

- Kiinnostaako osallistuminen erilaisia asukkaita riittävästi, oikea-aikaisesti ja tarpeeksi laaja-alaisesti?
- Mikä on tarpeeksi kiinnostavaa osallistumisen näkökulmasta? (Esimerkiksi lasten ja nuorten näkökulmista?)
- Millä tavoin osallistumisen tulokset ovat yleensä näkyvissä osallistumisprosessien lopputuloksissa ja niihin osallistuneille?
- Ovatko suunnittelusisällöt sellaisia, että niihin pystytään ottamaan kantaa?
- Millä ehdoilla ja rajauksilla toimitaan aidosti asukaslähtöisesti?

- Missä kanavissa potentiaalisia osallistujia tavoittaa?
 - Onko osallistuminen kokonaisuutena viestinnällinen haaste? Motivointi? Prosessien ymmärrys?
 - Onko osallistumisen mahdollistamiseen resursseja, osaamista ja oikeita malleja?
 - Pohditaanko osallistumisen vaikuttavuutta riittävästi?
 - **Miten osallisuutta tulisi ylipäättään katsoa uusista näkökulmista?**
 - Miten osallistavan luonnonhoidon oppaaseen tuodaan konkreettinen käyttäjän näkökulma?
 - Osana luotsi- tai adoptoi monumentti (adoptoi luontokohde) –toimintaa?
 - Mitä muita ”kotipesiä” oppaan konkretisoinnille voisi olla?
 - Voisivatko yritykset olla adoptoimassa luontokohteita ja toteuttamassa sitä kautta myös LUMO-ohjelman mukaista kaupungin ja yritysten välistä yhteistyötä?
- Löytyisikö vapaaehtoisia, jotka ovat kiinnittyneet johonkin luontokohteeseen tai -alueeseen ja haluavat pitää niistä huolta (mieluiten yhdistysten kautta)? Esim. Helsingin puistokummit tai Green Flag Hatanpään Arboretum.
 - Tunnistetaanko alueita ja modernia kaupunkiluontoa, joiden hoitamisessa ja vaalimisessa tarvitaan ”käsityötä” esimerkiksi talkoiden muodossa?
 - Onko kestäväää järjestää uusia foorumeita kaava-suunnittelussa vai voisiko esimerkiksi ennakoiden herätellä yhteistyötä olemassa olevien yhdistysten kanssa?
 - Onko yhdistyksillä oman perustehtävänsä lisäksi mahdollisuuksia olla mukana osallisuuden mahdollistamisessa?
- On todettu tarve selvittää osallisuutta edistäviä ja estäviä rakenteita toimialat läpileikkaavasti sekä pyrkiä poistamaan estäviä rakenteita.**

Osallisuuden lisääminen muokkaamalla osallistavan luonnonhoidon opas käyttäjälähtöisemmäksi

Kuinka osallistavan luonnonhoidon opas tuodaan konkreettisemmalle tasolle?

Kenelle? Tässä jatkotoimenpiteessä erityisenä hyötyjänä nähdään asukkaat, jotka haluavat osallistua omaehtoisesti luonnonhoitoon / monimuotoisen luonnon säilyttämiseen ja mahdollistumiseen. (Myös lapset ja nuoret)

Kuka / Kenen kanssa? Hyödyntäjinä ja yhteistyössä erilaiset osallisuuden asiantuntijat, jotka mahdollistavat asukkaiden osallistumisen. Asiantuntijat voivat olla kaupungin asiantuntijoita, yhdistyksiä (esim. partiolaisten lippukunnat) ja järjestöjä, jotka toimivat erilaisten ihmisten parissa. Mahdollistajina esimerkiksi kaupungin kunnossapito sekä lähiviheralueiden hoitosuunnitelmien ja viheralueverkostojen yleiskaavaan laatijat.

Mitä? Tampereella on tehty opas, jonka konkretisointi nähdään välineenä omaehtoisen osallistumisen

mahdollistamiseksi. Oppaasta tuotetaan versio, joka on avuksi erilaisille omaehtoisille osallistujille.

Miksi? Varmistetaan osallistumismahdollisuudet aidosti asukkaiden lähtökohdista ja näkökulmista.

Miten? Luodaan oppaasta kieleltään ja sisällöltään saavutettava ja lähestyttävä. Kootaan oppaaseen esimerkkejä toimivista malleista, ohjeistetaan esimerkiksi mistä lähteä liikkeelle, kuinka toimia ja miten vaikkapa talkoisiin liittyvää avustusta voi hakea tai mistä löytää lisätietoa omaehtoiseen toimintaan.

Luontotoiminnan ja -tapahtumien yhteentuominen ja koordinointi osaksi tapahtumat.tampere.fi -palvelua

Kuinka luontotoimintaan liittyvän tiedon jakamisesta ja löytämisestä tulisi jatkuvaa toimintaa yhteisessä kanavassa?

Kenelle? Asukkaille laaja-alaisesti

Kuka / Kenen kanssa? Sivustoa pitää tällä hetkellä yllä Tampereen kaupungin Kulttuuripalvelut. Tahot (kuten yhdistykset ja luontojärjestöt), jotka tuottavat palveluita sekä tahot, jotka viestivät luontotoiminnasta.

Kokonaisuutta vievät eteenpäin esimerkiksi Ekokumppanit ja HYTE:n viestintä, jonka käytössä on kaupunkien infopintoja julkisissa liikennevälineissä.

Miksi? Lähiluonto ja sen upeat kohteet tulee tehdä tutummiksi. Tavoitteena on helpottaa kynnystä mennä lähiluontoon ja lisätä toimijoiden välistä yhteistyötä, kun tiedetään milloin tapahtuu, mitä tapahtuu missäkin ja mitä voi tehdä yhdessä.

Miten? Kaupungin ylläpitämä sivusto, jonne on koottu omat kategoriansa luontotoiminnalle. Luontotoiminnan alle lisätään tunnistettujen tarpeiden mukaisesti kategorioita ja mahdollisuus suodattaa asioita kiinnostuksen mukaan. Sisällöstä tiedotetaan laaja-alaisesti. Kategoriat linkitetään keskenään, jotta ne nousevat esiin esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuudessa.

Tapahtumat.tampere.fi -palvelua ollaan kehittämässä ja siinä yhteydessä olisi oleellista huomioida tässä työssä esiin nousseet tarpeet yhteiselle kalenterille ja sille, kuinka välttää informaation hukkuminen ja mahdollistaa tiedon parempi näkyvyys. Tässä yhteydessä pohditaan kokonaisuudelle mahdollista oman ”näyteikkunan / sisäänheittosivun” luomista.

Luontopääoman ja sen tuottamien ekosysteemipalveluiden (taloudellisen) arvon näkyväksi tuominen ekosysteemitilinpidon avulla

Luontopääoman huomioivaa kestävän kunnan suunnittelua

Kenelle? Lopullisia hyödynsaajia ovat kaikki kaupunkilaiset. Tiedon tuottamisesta hyötyvät päätöksentekijät ja kaupunkisuunnittelijat.

Kuka / Kenen kanssa? Tampereen kaupunki ja SYKE kehittävät (mahdollisten muiden toimijoiden kanssa), päätöksentekijät ja kaupunkisuunnittelijat soveltavat tietoa.

Mitä? Tuotetaan numeerista tietoa luontopääoman ja sen tuottamien ekosysteemipalveluiden (taloudellisesta) arvosta. Tuodaan tietoa esiin ekosysteemitilinpidon kehikossa. Auttaa yhteismitallistamaan ja huomioimaan luonnon tuottamia hyötyjä esim. maankäytön suunnittelussa sekä laajemmissa strategisissa tavoitteissa ja seurannassa.

Miksi? Ekosysteemitilinpito tarjoaa viitekehyksen luontopääoman huomioivan kestävän kunnan suunnittelulle ja päätöksenteolle.

Miten? Tuottamalla tietoa päätöksenteon tueksi. Tampere on ollut mukana SYKEN projekteissa pilottikaupunkina, ja uudelle hankkeelle etsitään nyt rahoitusta. Jatkokehittämiseen tarvitaan myös ekosysteemitilinpidon periaatteisiin soveltuvia arvottamistutkimuksia.

Kustannus? Tarvitsee rahoitusta taloudellisen arvottamisen erillistutkimuksille sekä tiedon viemiseen ja hyödyntämiseen ekosysteemitilinpidon kehikossa.

Milloin? Työ on aloitettu ja ensimmäiset pilotit on toteutettu. Seuraavalle laajemmalle kehitystyölle etsitään parhaillaan rahoitusta.

*Luonnon monimuotoisuuden
ja sitä kautta terveys- ja
hyvinvointihyötyjen
edistäminen on eri toimialat
ja sektorit läpileikkaavaa.*

Tekijätiedot:

Kaisa Mustajärvi, Annika Kettunen, Elina Pulliainen,
Jenna Pihlajamäki, Teija Ahonen, Anne Tuominen,
Mirjam Larinkari, Tampereen kaupunki
Piritta Hannonen & Anni Hapuoja, Et May Oy

Selvitystyön sisältöä ovat kommentoineet tämän
yhteistyön eri sidosryhmät prosessin aikana